

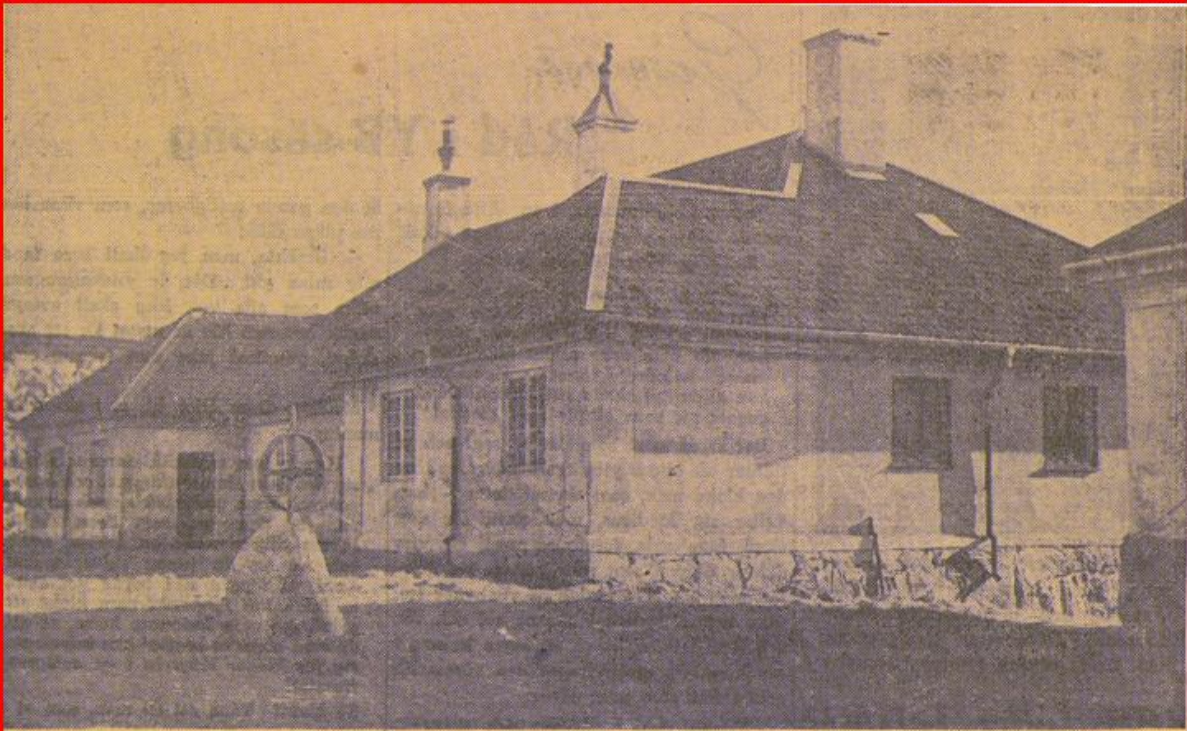
Punsch för en krona på Nya Älvsborg

Kapplöpning på ön efter såpad gris i gamla tider

Den kände majpojken

*f.d. tillsyningslärare **Axel Rosen** har med anledning av GT:s artikel i söndags om Nya Älvsborg erinrat sig några ungdomsminnen från fästningsön för ett 60-tal år sedan, vilka han här skildrar.*

DET FANNS EN TID, då Nya Älvsborgs fästning hyste en restaurangrörelse, som sommartid var mycket besökt. Dit tydde sig både stadens och den närliggande landsortens befolkning, i synnerhet på söndagarna. Från staden sökte man sig ditut med någon av de små s.k. klippbåtarna, som annars uppehöll trafiken mellan Klippan och staden och på en del turer gick ut till Nya Varvet och Arendal. Landsortens befolkning tog sig dit med egna rodd- eller segelbåtar, som de under vistelsen på ön förtöjde på östra sidan av fästningsön.

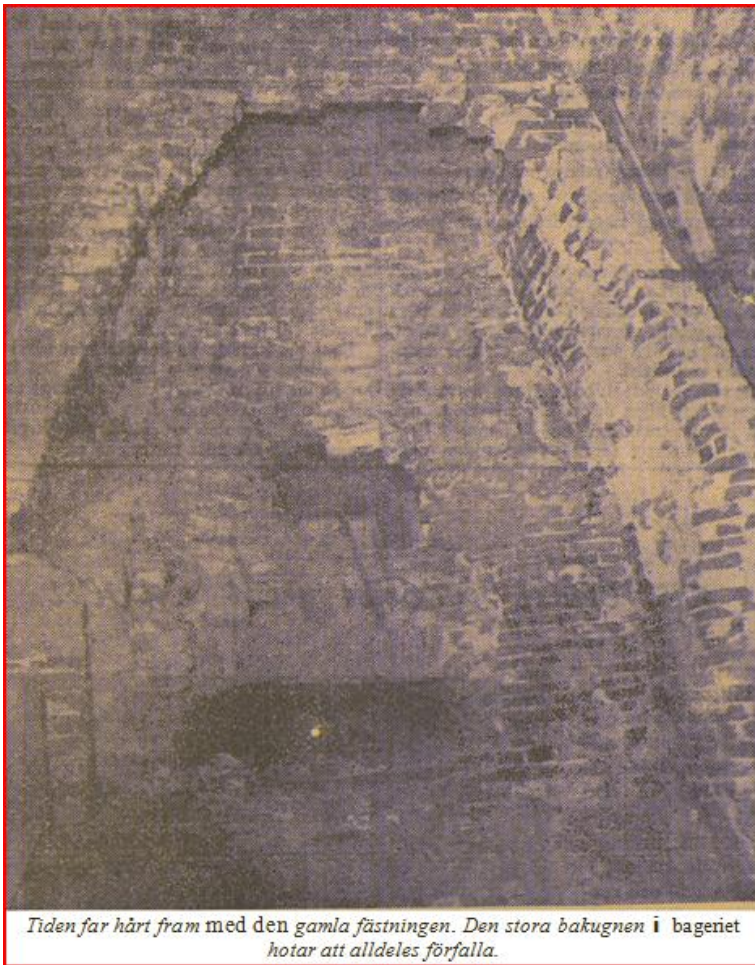


Den gamla kasernen på Nya Älvsborgs borggård är säkerligen Göteborgs / vackraste bostadshus från äldre tider.

Besök gjordes också på den holme, där en del av de under fängelsetiden avlidna fångarna och befäl och meniga ur besättningen funnit sin sista viloplats. Med intresse läste man de nötta inskriptionerna och fantiserade över de bortgångnas öden. Genom gamla personers berättelser hade man kanske tidigare hört ett och annat om förbrytare, som på Älvsborg fått sona sina förvillelser och om krigare vilkas namn nu återfanns på de enkla vårdarna.

Som 17-årig pojke var jag under sommaren 1884, således för mer än 60 år sedan, ofta i tillfälle att vid besök på fästnings holmen se ett och annat, som fäst sig i minnet.

SJÄLVA FÄSTNINGEN befann sig då i ett ganska miserabelt skick. En del fängelsehålor låg öppna. Dörrar och fönster var på många ställen borta och golven upptogs av murbruk och orenlighet. Utskänkingen bedrevs i det friliggande huset inne på borggården, sannolikt tidigare bostadshus för kommandanten och bevakningsbefälet. Som det på den tiden inte var fråga om några restriktioner, och alkoholdryckerna var billiga - $\frac{1}{2}$ punsch kostade t ex en krona - inträffade inte sällan att besökande blev så beskänkta att de inte kunde taga sig därifrån. De lade sig då att sova ruset av sig i någon



undangömd vrå inne i en fängelsehåla. Något förbud mot sådant - om det nu fanns något - respekterades inte. Uppsikt skulle ju förekomma, en tillsyningsmannen gjorde tydligen inte annat än i nödfall bruk av sin polismyndighet. En man - nu för änge sedan borta ur tiden - kände jag. Han var efter ett besök där nära att drunkna, när han med sin båt kulle anträda återfärden till hemmet. Nu fick han i stället, våt och förbi av trötthet, förskräckelse och s. k. bondånger, ligga kvar in på tredje dagen, innan han var så pass återställd, att han kunde

bege sig från stället.

Så en upplevelse från sommaren 1884 Det var en synnerligen vacker söndagseftermiddag. Musik, dans och olika slags tävlingar hade annonserats, och mycket folk hade tagit sig dit för att se på eller delta i anordningarna. Att de besökande inte sparade på styvrarna, när det gällde att förse sig med stimulerande förplägnad, behöver kanske inte sägas. Länge. dröjde det heller inte, innan man kunde både se och höra att

stämningen var hög. Klimax på tävlingarna utgjorde de två sista numren: klättring uppför såpad stång och fasttagande av en liten såpad gris. Många hade löst biljett för deltagande i tävlingarna.

OMKRING STÅNGEN samlades en mängd ungdomar. Det gällde nu att utan knep och kanaljeri klättra upp till stångens topp, där en silverklocka var placerad. Den som först kunde utföra konststycket, skulle bli ägare till klockan. Den ene efter den andre försökte men misslyckades. En gjorde försök att med krossad harts eller fin sand, som han hade i fickorna, öka friktionen. Men knepet upptäcktes av en åskådare, klädd i oklanderlig cylinderhatt. Han gjorde anmärkningen. Men det skulle han ha aktat sig för. En vän till den agerande tog nämligen illa vid sig, och det dröjde inte många ögonblick, innan mannen med cylindern till stor munterhet för de omkringstående fick sin huvudbonad förvandlad till ett illa medfaret "bäljaspel". Till sist lyckades en spenslig majornagrabba ta sig upp och som välförtjänt lön lägga sig till med silverrovan.

Nu återstod tävlingen om grisen. Denna släpptes lös och det bar i väg med den i värsta fart. Efter kom ett tiotal grabbar som ett koppel hundar efter en hare. Nästan samtidigt fångades grisen av två stycken. Den ene höll i frambenen, den andre i bakbenen, och ingen av dem ville släppa sitt tag. Det blev en dragkamp mellan de båda. Grisen skrek alldeles förskräckligt, men ingen av fångstmännen ville släppa sitt tag.

Slutet blev, att grisen klämdes ihjäl, och först då skildes de båda fasttagarna åt. Grisen fick ligga död på marken. Men nu protesterades det så kraftigt mot djurplågeriet att de agerande funno för gott att fortast möjligt bege sig från stället,

Den period, som nu talats om, får väl anses som en förfallets tid i fästningens historia. Småningom nedlades restaurantrörelsen på Älvsborg, fästningen snyggades upp och togs i anspråk för andra ändamål.